

Medlemsbladet

BROEN

FREDENSBORG-HUMLEBÆK LOKALHISTORISKE FORENING

8. årgang nr. 3 Sensommer 2021

*Sletten gamle Skole,
Gl. Strandvej 87, Humlebæk*

Medlemsbladet Broen udkommer to gange årligt og sendes til Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske Forenings medlemmer.

Forsidefoto:

Sletten gamle Skole, Gl. Strandvej 87, Humlebæk fotografet ifm. registrering af bevaringsværdige huse i 2000, hvor huset blev klassificeret med bevaringsværdi 2, som er næsthøjeste.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side	3	Formanden har ordet
Side	4	Hejrevangens Boligselskab
Side	10	Den gamle apoteker fortæller
Side	15	Program - Efterår 2021
Side	32	Bestyrelsen

MEDLEMSBLADET BROEN

Redaktør:

Peter Heiberg - Nørredamsvej 3, 3480 Fredensborg
fmd.fredhumlelokalhist@gmail.com - tlf. 50 62 19 47

Grafisk designer:

Per Eckart Hansen

Hjemmeside:

www.fredensborg-humlebaek-lokalhistorisk.dk

Facebook:

www.facebook.com/fredensborghumlebaeklokalhistorisk

Oplag: 600 eksemplarer. ISSN: 2246-2570

Deadline for næste nummer af medlemsbladet er:
15. december 2021

Materiale sendes elektronisk til bladets redaktør.

Gang i det lokalhistoriske arbejde igen...

Så er vi tilbage igen med blad og en række foredrag. Bestyrelsen, håber at arrangementerne vil falde i medlemmernes smag, og vil ikke forsømme lejligheden til at opfordre til at melde ønsker ind til kommende foredrag, emner til artikler i Broen eller til selv at skrive artikler til bladet.

Selv om meget har ligget stille det sidste års tid, så er der sket væsentlige ændringer på det lokalhistoriske område. I Fredensborg Museum i Avderød har museumsleder Niels Storgaard Simonsen efter 13 år valgt at gå på pension. Under hans ledelse og godt støttet af de mange frivillige er museet blevet udviklet til et lille lokalhistorisk museum helt i særklasse.

Museumslederens afgang blev anledningen til, at museet blev overdraget til Fredensborg Kommune. Kommunen valgte at lade en bestyrelse, en historiker (på beskedne 15 timer ugentligt) og frivilligruppen stå for den videre daglige drift. Vores forening er indtrådt i museumsbestyrelsen ved formanden, som aktivt vil virke for, at museet udvikles og fortsat bliver til glæde for hele kommunen.

Ny leder af museet blev Tora Ribers, og vi regner stadig med, at det vil kunne lade sig gøre i løbet af dette efterår at få arrangeret et besøg på museet med Tora som rundviser. Der vil tilgå medlemmerne besked om tidspunkt m.v., så snart detaljerne omkring besøget er faldet på plads. Værd er det også at nævne, at der er kommet en ny arkivar, Marie Amstrup Møller, i Fredensborg Arkiverne. Hun afløser Lise Schifter, der er overgået til andet arkivararbejde i Fredensborg Kommune.

Foreningen kan den 7. oktober 2021 fejre 40-års fødselsdag. Det vil ikke blive markeret særskilt, men alle foreningens årbøger er blevet digitaliseret og vil i løbet af efteråret blive gjort tilgængelige via foreningens hjemmeside.

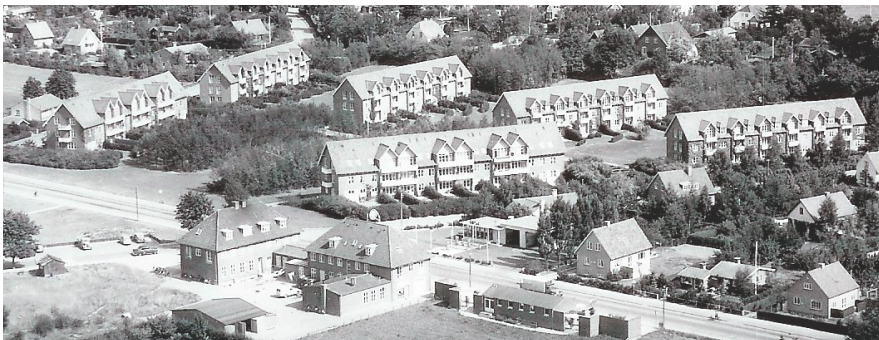
Hermed vil en lokal- og personalhistorisk guldgrube af viden være tilgængelig 24-7.

Så er der kun at ønske på snarligt gensyn

Bestyrelsen

Hejrevangens Boligselskab

Af Poul Kragelund

Flyfoto af Hejrevangen fra omkr. 1960

Hejrevangens Boligselskab blev stiftet mandag den 15. maj 1944, da repræsentanter fra Asminderød-Grønholt Kommune tog turen til Hovedstaden og sikrede lånemulighederne til kommunens første almene byggeri.

Forinden havde kommunen opkøbt Krogerups jorde øst og nordøst for Humlebæk Station og havde ladet arealet udstykke til villa- og blokbebyggelse. Ivrigst blandt initiativtagerne til Hejrevangens opførelse var det socialdemokratiske sognerådsmedlem Hans Jørgen Mikkelsen. I samarbejde med bl.a. sognerådets formand, Jørgen Jørgensen (V), fik han udarbejdet de nødvendige vedtægter, og i 1945 gik byggeriet i gang.

Udsnit af foto af sognerådet 1946 med hovedmændene bag boligselskabet: Jørgen Jørgensen (tv.) og Hans Jørgen Mikkelsen (th.) (Fredensborg Arkiverne)

Den første, færdigbyggede boligblok (nu: Ida Tesdorpsvej 3) stod klar til indflytning i april 1946. Det lokale murermesterfirma Jens Christensen & Søn stod for opførelsen af de to første boligblokke (nu: Ida Tesdorpsvej 3 og Oscar Brunsvej 4), senere tog andre byggefirmaer over. Byggeprocessen udviklede sig dramatisk, da sognerådsflertallet skiftede ved valget i 1945. Det hidtidige V og S-flertal blev afløst af et V og K-flertal. Og de konservative var indædte modstandere af den igangværende opførelse af almene boliger i Humlebæk. Ønskede i stedet at privatisere blokbyggeriet. Og K's synspunkt opnåede flertal i sognerådet. Da dette skete, var de første beboere allerede flyttet ind i Hejrevangens blok 1 (nu: Ida Tesdorpsvej 3), og indflytningerne i blok 2 (nu: Oscar Brunsvej 4) var godt i gang. Men nu blev der sat prop i. Ikke flere almene boliger! Og arealet mellem det nuværende Krummediget og Humlebæk Strandvej blev solgt til et privat byggefirma i København. Snart efter opførte firmaet to boligblokke ud mod Humlebæk Strandvej (nu: Ida Tesdorpsvej 1 (blok 6) og Oscar Brunsvej 2 (blok 5)). Blokkene blev opført som "skræbete" udgaver af Hejrevangens øvrige blokke. Blev fx forsynet med bræddegulve og brus, og toilet- og baderummene blev placeret inde midt i boligerne. Det private byggefirma planlagde snart efter opførelsen af yderligere tre boligblokke, der skulle placeres på den store midterplæne mellem de netop opførte blokke. Én blok skulle ligge langs med Humlebæk Strandvej, en anden parallelt med den første, tæt op ad det nuværende Krummediget. Den tredje blok skulle anbringes på tværs imellem de to parallelle blokke.

Så galt gik det heldigvis ikke! Derfor kan vi stadigvæk glæde os over den store, grønne midterplæne, som udgør en del af den grønne kile, der starter ved Humlebæk Station og slutter ved Gl. Strandvej. For - til glæde for de fleste - gik det københavnske byggefirma konkurs efter at have opført Hejrevangens blok 5 og 6. Og Hejrevangens Boligselskab reagerede lynhurtigt: overtog blok 5 og 6 fra konkursboet og opførte selv yderligere to boligblokke (nu: Krummediget 2 og 4). Krummediget-blokkene stod færdige i 1951. De var forsynede med varmt vand og badekar! Og snart efter fik blok 1 og 4 (de to ældste blokke) også installeret varmt vand og badekar.

Nu til dags er Hejrevangens seks boligblokke samlet i én afdeling (Hejrevangens afd. 1). Oprindeligt var blokkene opdelt i hele fire afdelinger: afd. 1 (blok 1), afd. 2 (blok 4), afd. 3 (blok 2 og 3) og afd. 4 (blok 5 og 6).

Men tiderne skifter, og det blev aktuelt at slå afdelingerne sammen. Sammenlægningen foregik over flere omgange. Og hver gang opstod der støj på bagsmækken. Dog, til sidst sejrede fornuffen!

Den første tid

Hejrevangens blokke var byens første "højhuse". Tidligere havde kirken været ene om at rage op i landskabet. Nu gav Hejrevangens blokke, der rummede både 1. og 2. sal, kirken kamp til stregen! Det var langt fra alle "humlebækkere", der værdsatte det ny, iøjnefaldende byggeri. Sletten Havns fiskere var desuden chokerede over blokkenes huslejeniveau. Kaldte Hejrevangen for "Havregrynskvarteret" - og hævdede, at det kneb med at få kostpengene til at slå til i de små hjem i blokkene. Og huslejerne var forholdsvis høje, målt med datidens målestok. I dag løfter de fleste øjenbrynene, når de hører, at en 3-værelses lejlighed kostede 75 kr. pr. md. + 32 kr. for varme! Efterkrigstiden var ikke uproblematisk. Gassen til køkkenerne var fx rationeret, og der blev lukket for gassen, hvis en beboer "glemte" rationeringen. Varmt vand havde man ikke i starten. Og fyret i kælderens var et kulfy - uden kul! Kul var en mangelvare, så man fyrede i stedet med halm fra avlsgården ved Krogerup. Når frosten satte ind, kneb det med at holde vandrørerne frostfri. Derfor lod man taglejlighedernes vandhaner løbe. Prisen på vand var ufattelig lav på den tid. Værst var det, når cisternerne frøs til. Så måtte man koge vand og tømme dem op. Hen ad vejen fandt man dog en smartere løsning: Man pakkede simpelt hen cisternerne ind i avispapir! Voila!

Det blev - på trods af huslejeniveauet - ret hurtigt attraktivt at bo i blokkene. Bebyggelsen rummede hen ad vejen både centralvarme og badeværelser med koldt og varmt vand. Og der blev indrettet en fælles vaskekælder med gasopvarmet gruekedel, vaskebræt og store kar, hvor tøjet kunne skylles - i koldt vand! Og der blev ansat en sympatisk varmemester, Carl Rasmussen, som vedligeholdte de store, grønne arealer vha. en græsslåmaskine, et skuffejern og en rive. Og om vinteren fjernede han sneen vha. skovl og kost.

Og børnene ku' li' Rasmussen, der var mere hjælpsom end restriktiv. Senere forstod Rasmussens efterfølgere, varmemestrene Kurt Boisen, Leif Jensen, Lene Thomsen og Karsten Sobszyk at videreføre Rasmussens venlige, imødekommende stil.

Ledelsen

Hans Jørgen Mikkelsen, kaldet "Mikkel", sognerådsmedlem for socialdemokratiet og i to perioder i 1930'erne tillige sognerådsformand, flyttede med sin familie - som nogle af de første - ind i Hejrevangen. "Mikkel", der var trafikkontrollør på Humlebæk Station, blev valgt som Hejrevangens første forretningsfører. Et hverv, han bestred, til han i 1964 måtte træde tilbage - hårdt ramt af sygdommen sklerose. "Mikkels" samarbejde med selskabsbestyrelsens daværende formand, Karl Andreasen, gik ikke stille af. Begge var myndige personer, der godt ville bestemme, hvordan - og af hvem - Hejrevangen skulle regeres.

Livet i blokkene

I 1950'erne boede der omkring 60 børn i blokkene. Derfor blev der indrettet hele fire legepladser med sandkasser, vipper og gynger.

Man skulle være gift for at blive skrevet op til en lejlighed i Hejrevangen. Og det var, indtil 1951, tilladt at have hund og kat. Siden vedtog man det forbud mod husdyr, om stadig er gældende.

Pudsigt er det at tænke på, at der i 1948 blev etableret en lokal politistation i lejligheden Oscar Brunsvej 4C, st. tv. Et grønt politiskilt forkyndte, at her boede ordensmagten i skikkelse af en garderhøj landbetjent, Viggo Hansen. Han fungerede som stationsleder frem til 1954, hvor politistationen flyttede til større lokaler et andet sted i byen. Når Viggo Hansen holdt ferie, tog politiassistent Anders Amstrup over. Han boede med sin familie i blok 1, indtil han på sine gamle dage - sammen med sin kone - flyttede til en større lejlighed på Oscar Brunsvej 2.

Karl Andreasen

I 1954 flyttede kriminalbetjent Karl Andreasen ind i Hejrevangen. Han havde byttet sin lejlighed i København med en lejlighed i blok 1 på Ida Tesdorpsvej.

Blok 1 kaldes stadig "Førerbunkeren", for her boede både "Mikkel" og Karl - Hejrevangens to første forretningsførere - to markante lederskikkelser.

Karl sad i sognerådet for "Den Fri Vælgerforening" i to perioder fra 1958 til 1966. I 1958 blev han valgt ind i Hejrevangens selskabsbestyrelse - blev bestyrelsesformand i 1962 og forretningsfører i 1964.

De fleste beboere respekterede Karls kontante, selvstændige måde at lede "butikken" på. Og det var i hans "regeringstid", Hejrevangen udvidede sin boligkapacitet. Først opførtes 91 rækkehuse på Boserupvej (fra 1969). Siden kom turen til en række ældreboliger - først på Øresundsvej (fra 1977) og siden på Oscar Brunsvej (fra 1994).

Hejrevangen overtog også kommunens tidligere afdelingskontor på Oscar Brunsvej. Her indrettedes kontor, møde - og festlokale. I 1996 kom Karl - efter en kontroversiel tagsag - i mindretal i bestyrelsen og måtte forlade sine poster i Hejrevangen. Hans nærmeste samarbejdspartner, selskabsbestyrelsens formand, socialdemokraten Erik Olsen, gik af ved samme lejlighed.

Første boligblok blev forevigt på postkort fra 1950

Nye tider

Folketinget indførte i 1997 en ny lov, der gav beboerne øget indflydelse i landets boligselskaber. Selskabernes øverste myndighed skulle fremover være et repræsentantskab, hvor flertallet skulle udgøres af beboerrepræsentanter. En markant forandring! En klar styrkelse af beboerindflydelsen.

Hejrevangens seneste bestyrelsesformænd Ole Steen Larsen, Bent Otto- sen og nu Lars Rich har i stigende grad tilstræbt at inddrage bestyrelses- medlemmer og de øvrige beboere, når der skulle træffes vigtige beslut- ninger. Også dagligdagens opgaver uddelegeres nu i stigende grad – helt i overensstemmelse med tidsånden.

Artiklen er hentet fra jubilæumsskriftet om Hejrevangens Boligselskab. Er man interesseret i at læse det i sin helhed, kan det fås ved henvendelse til Poul Kragelund (telefon: 29 93 09 77).

 **hejrevangens
boligselskab**
1946-2021 Hejrevangens 75-års jubilæumsskrift

**Oscar Brun og
Ida Tesdorpf Brun**
HVORFOR HEDDER VEJENE
SOM DE GØR?

**Fra børnefamilie
til guldbryllup**
EN BOLIG FOR LIVET
SOM VI HUSKER DET
Beboerne fortæller

**Når formålet er
samvær og fest**
DEN SELSKABELIGE FORENING

**Kommunens første
almene byggeri**
DA KROGERUPS JORDAREALER BLEV TIL HEJREVANGENS BOLIGSELSKAB

Den gamle apoteker fortæller

Af Mads Nielsen (1859-1958)

Receptkuvert fra 1900

At komme fra Herning til Fredensborg var som at komme fra en verden til en anden, fra de tunge fåmælte vestjyder til de lette og livlige nord-sjællændere, især de iltre kulsviere, der havde sydlandsk blod i årerne, fra en opkomling af en by uden traditioner, men med fremdrift og vovemod til en stille flække, der sov sin tornerosesøvn omkring det hvide kongeslot, hvor parkens hundredårige linde mindede om de fjerne tider, da galante kavalierer kurtiserede skønne damer i de lange skyggefulde alleer.

Her tilbragte gamle pensionister deres otium, generaler og professorer, embedsmænd og kunstnere; her kunne man møde fortiden på gaden, gamle Beatus Dodt, den populære forfatter fra midten af forrige århundrede, oprindelig farmaceut fra Sjette Frederiks dage, senere ansat i toldetaten, H. F. Ewald kørt rundt i rullestol, Charlotte Bournonville trippende afsted i slotshaven. Her var damer med frisure og dragt som i dronning Karoline Amalies tid, og her var en virkelig kammerherreinde med træg mave, på hvis pillerglas vi måtte vogte os vel for det uartige ord afførende, som egentlig skulle stå på signaturen, men som stødte hendes anstændighedsfølelse. Jo, der var endnu damer fra hine dage, da man var så ærbar, å så ærbar, og

pigerne især bar sig ad som nu. Det var dengang der kunne ske det, der var sket et par menneskealdre før i Asminderød præstegård.

En ung frøken, måske hed det endnu jomfru på den tid, var på besøg i præstegården og overnattede i et værelse ud til haven. Det var i de lyse nætters tid, og vinduet stod åbent. Da den unge dame vågnede om morgenen, så hun til sin rædsel, at der i sengen ved den modsatte væg lå en mandsperson i tryk søvn; det lykkedes hende at smutte i tøjet og slippe ud uden at vække ham. Hun var blameret, der måtte spændes for med det samme, hun måtte afsted inden han vågnede, provsten bad hende tage det med ro, der var ingen skade sket, den unge mand var en ven af huset og vant til at komme på alle tider af døgnet, han kendte vejen gennem vinduet og havde rimeligvis slet ikke opdaget, at der var nogen i værelset. Det endte med at hun blev, men ved middagsbordet sad hun i skjul af en opslået parasol.

Fredensborg var ikke større end at alle kendte alle, i hvert fald fra gaden; men når Frederik den Ottende sagde, at i Fredensborg er vi alle som en stor familie, så var det set ovenfra; så man fra nedenunder, var der lag over lag, skarpt afgrænsede.

Efter kejser Alexanders død i 1893 havde der været stille på det hvide slot ved Esrom Sø, men det første år jeg var i Fredensborg flyttede hoffet ind på slottet i efterårsmånederne.

Der var besøg af den russiske kejser, den engelske og den græske konge, hertugen af Cumberland og andre fyrstelige personer. Der kom fest og farve over byen, især når kongetoget kom med nye høje gæster; særligt husker jeg modtagelsen af kong Edward. Da det var første gang, han som konge af England besøgte Danmark, blev han modtaget med al den honnør, der hører til ved en sådan lejlighed.

Som æresoberst ved husarregimentet optrådte han i dansk husaruniform, hvad der gav hans trivelige person et noget komisk udseende. Han havde sit automobil med, det første af den slags uhyrer, der befordrede de danske landeveje og spredte undren og skræk omkring sig. Under et besøg i hovedstaden fik jeg lejlighed til at overvære forhandlingen

i Folketinget om automobilloven. Den var ikke kedelig. Der blev rettet skarpe angreb på Alberti, der som justitsminister havde givet en person, blot fordi han var konge, tilladelse til at terrorisere vore fredelige landeveje.

Af den livlige debat husker jeg nu kun Jensen Bælums forslag, at der skulle gå en mand foran bilen og ringe med en klokke, så folk i tide kunne bringe sig i sikkerhed, hvad der fik en københavnsk Folketingsmand til at replicere: »Det ærede Medlem fra Bæ-æ-lum udtalte --. «

Forresten gjorde kong Edwards køretøj ikke større ulykker, en hund og et par høns mistede Livet, men de blev kongeligt betalt, så det var lige ved at blive en sport at få en flok fjerkræ jaget ud på vejen, når uhyret nærmede sig. Det var hjemligt at træffe vor gamle laboratoriekarl fra Herning som kongelig forrider, udstaffet med rød trøje med fire rækker sølvknapper, hvide skind-

Kong Edward 7.s Daimler foran trappen på Fredensborg Slot 1901

(Fotograf: Peter Elfelt)

bukser og kalot med plumage, og jeg blev en hyppig gæst i staldene, hvor de seks spand, hvert med seks ensfarvede heste, stod opstaldede. På apoteket var alt rede til at betjene de højfornemme kunder vi ventede. Fra apotekets oprettelse var det forsynet med den rette emballage, papcæsker forede med ægte guld, flasker med sleben glasprop og hvidt skind og røde silkebånd til overbinding.

Store forhåbninger stillede vi til den russiske kejser, der delte ud af præsentter til alle, der havde det mindste med hans tilstedeværelse at gøre, lige fra stationskarlen til den højeste embedsmand, manchetknapper, diamantnåle og dobbeltkapslede guldure med den russiske rigssørn.

Manchetknapper givet som gave til embedsmand

Hvad måtte det ikke kunne give til en apoteker og en farmaceut. Men vi fik ikke brug for vore guldforede æsker, og vi fik ingen guldure. Det viste sig, at det kongelige hofapotek i København havde en ordning om leverancen til hoffet, hvorefter det skulle betale os for den medicin vi udleverede til de kongelige. Da de to apotekere ikke kunne blive enige om prisen, endte det med, at hofapotekeren tog ud hver dag og forsynede husapoteket på slottet med det fornødne. Hofleverandør i større stil blev vi ikke, det blev vist ikke til mere end et plaster til kejserinden og en mikstur til hertuginde Thyras hund.

Apotekeren overvejede meget, om han burde gå op og byde kongen velkommen til byen; også dette problem fik en negativ løsning. Apoteker Augsburg fra Roskilde var den første audiensdag kommen til Fredensborg, for at takke for udnævnelsen til justitsråd og havde haft den fatalitet, at hans kjolesæt var kørt forkert, og da det var så heldigt for ham, at han netop kunne passe apotekerens tøj, blev det kun hans kjolesæt, der nød den ære at præsenteres for majestæten.

*

Fredensborg var privilegiernes by. Ikke alene apoteket, men også byens tre købmænd var beskyttede mod konkurrenter og følte det som et formasteligt indgreb i deres rettigheder, da der blev oprettet en brugsforening i byen.

Apotekets privilegium fritog det dog ikke fra at stille en mand til byens brandkorps, hvor jeg blev indrulleret som pumper nr. 18 ved den tohjulede sprøjte og fik udleveret et stort emaileret skilt med min betegnelse, at bære på brystet, når jeg var i funktion, hvad jeg opnåede en blæsende kold påskenat, da der brændte et hus på Asminderød Mark. Det tog tid at få vækket trommeslageren, og for ham at få purret mandskabet ud, så det meste var brændt ned, inden korpset kom i funktion. Nogen ublandet fornøjelse var det ikke i den kolde nat, da slangerne var så utætte, at det meste af vandet kom på mandskabet i stedet for på ilden.

Mere fornøjelig var den årlige brandøvelse på slottet, ledet af brandmajoren med guldressedet kasket, og med trommeslager og ridende ordonnans. Chefen kommanderede, ordonnansen for rundt med ordrer, bønderne kørte med vand i deres øjletønder, og vi menige trillede rundt med store vandkar, der havde en udpræget tilbøjelighed til at falde fra hinanden, inden de nåede deres bestemmelsessted.

Når den vellykkede øvelse var endt, marcherede korpset under kraftige trommehvirvler til kommandantens bopæl, hvor der trådtes af.

På allerhøjeste sted må man ikke have haft ubetinget tillid til korpsets effektivitet; når hoffet flyttede ind, blev der stationeret en københavnsk brandmand på slottet, og gardisterne blev indøvet i slukningstjeneste.

Fortsættes side 19

Fredensborg Apotek omkr. 1900. Fredensborg Apotek lå 1893-1909 i villaen Bournonville, Slotsgade 9. (Fredensborg Arkiverne)

PROGRAM

FREDENSBORG-HUMLEBÆK LOKALHISTORISKE FORENING

Efterår 2021

HUSK!
Generalforsamling

Generalforsamling

Tidspunkt: Torsdag 2. sept. 2021 kl. 19:00

*Mødested: Fredensborg Bibliotek,
Jernbanegade 3 1. sal, Fredensborg*

Varighed: 2,5 timer

Dagsorden iflg. vedtægterne.

Efter generalforsamlingen vil advokat Peter Linde fortælle om livet i Fredensborg i 1960-70'erne og advokatvirksomheden Linde, som har været aktiv i byen i snart 130 år.

Friederike Brun

- forfatter og salonværtinde

Tidspunkt: Mandag 13. sept. 2021 kl. 19:00

*Mødested: KulturStationen,
Humblebæk Center 44, Humlebæk*

Varighed: 2,5 timer

Museumsinspektør Rikke Lagersted-Olsen, Bakkehusmuseet, vil i foredraget fortælle om en af 1800-tallets mest interessante kulturpersonligheder. Friederike Brun havde nære relationer til Krogerup og en svigerdatter dér med samme fornavn, hvilket har givet anledning til forvekslinger.

Fra en mørk tid - Fredensborg

Tidspunkt: Tirsdag 28. sept. 2021 kl. 14:00

Mødested: Fredensborg Gl. Bio,
Jernbanegade 28B, Fredensborg

Varighed: 2 timer

Bent Skov Larsen fortæller om store og små begivenheder under besættelsen i den gamle Asminderød-Grønholt Kommune.

Fra en mørk tid i Asminderød-Grønholt

Tidspunkt: Tirsdag 19. oktober 2021 kl. 14:00

Mødested: KulturStationen, Humlebæk
Center 44, Humlebæk

Varighed: 2 timer

Bent Skov Larsen fortæller om store og små begivenheder under besættelsen i den gamle Asminderød-Grønholt Kommune.

Kjeld Hansen Transport A/S

Tidspunkt: Tirsdag 26. oktober 2021 kl. 19:00

Mødested: Fredensborg Gl. Bio,
Jernbanegade 28B, Fredensborg

Varighed: 2 timer

Med udgangspunkt i sin bog fortæller Helle Hansen om familiens store vognmandsforretning i Fredensborg, som var aktiv fra 1919 til 1976.

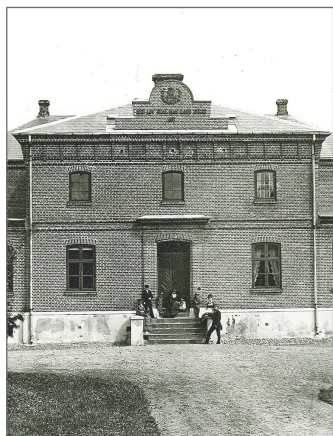
Landgangen ved Humlebæk

Tidspunkt: Lørdag 13. nov. 2021 kl. 15:00

*Mødested: KulturStationen,
Humlebæk Center 44, Humlebæk*

Varighed: 2 timer

Historikeren Dan H. Andersen fortæller i sit foredrag om landgangen i Humlebæk i år 1700, der blev startskuddet på Store Nordiske Krig, som først blev afsluttet godt 20 år efter. Dan H. Andersen har i år udgivet en meget anmelderrost bog om krigen. (6 hjerter i Politiken bl.a.)

Fredensborg Ting- og Arresthus

Tidspunkt: Onsdag 24. nov. 2021 kl. 19:00

*Mødested: Fredensborg Gl. Bio,
Jernbanegade 28B, Fredensborg*

Varighed: 2 timer

Peter Heiberg har gravet i ting- og arresthusets historie og fundet en del hidtil upåagtet materiale i f.eks. den lokale kirkebog om en barnefødsel i arresten, og om de mennesker der under og efter Besættelsen havnede i arresten.

Info

Alle er velkomne til foreningens arrangementer.

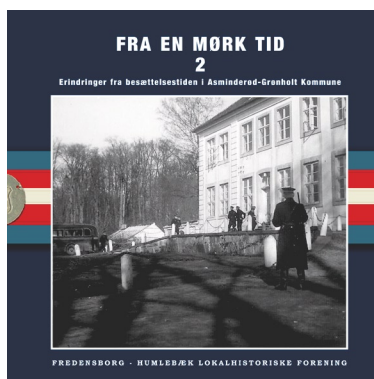
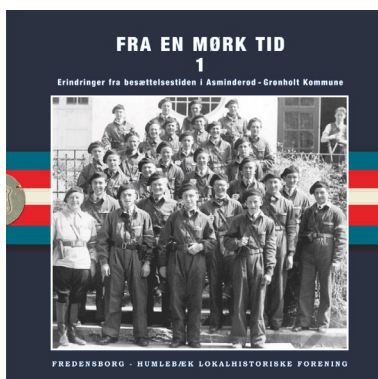
Ved nogle arrangementer vil der være entre på 20 kr. for ikke-medlemmer.

Hvis der serveres kaffe, er prisen 20 kr.

Bøgerne Fra en mørk tid kan købes samlet for 200 kr.

Som enkeltbind koster de 125 kr.

Bestilles: fredhumlelokalhist@gmail.com eller telefonisk: 5062 1947

Indmeldelse:

*Jeg ønsker at blive medlem af
Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske Forening.*

Kontingent er i 2021: 185,00 kr.

Navn:

Adresse:

Postnr. :

By:

E-mail:

Indmeldelse sker ved fremsendelse af udfyldt blanket til foreningens kasserer Poul Christensen, Sørupvej 60, 3480 Fredensborg (Tlf. 51 37 42 47) eller via foreningens hjemmeside: <http://www.fredensborg-humlebaek-lokalhistorisk.dk/> hvor foreningens vedtægter også kan findes.

Fortsat fra side 14

Apoteket havde til huse i en gammel kavalerbygning i nærheden af slottet, den havde i en række år været beboet af Bournonville, og de stuer, der var endt som apotekslokaler, havde været vidne til mange åndrige samtaler mellem datidens skønlånder.

Lokalerne var meget beskedne, et officin som på et lille landapotek, et spartansk udstyret kontor og et forhenværende køkken, der benævnedes laboratorium - af skyllekongen Marie Per Kris fra Sørup kaldt labbekontoret - hvis hele inventar bestod af et køkkenbord uden vask og en gammel presse. På loftet fandtes et rum til kemikalier og nedenunder en lav og skummel kælder.

Således så Fredensborg Apotek ud ved århundredskiftet. Det var oprettet 1893, allerede fire år senere døde apotekeren, og enken fik tilladelse til at beholde privilegiet i ti år mod at ansætte en ansvarlig bestyrer; i de halvtredje år jeg var på Fredensborg Apotek bestyredes det af Vilhelm Lausen, senere apoteker i Vils.

Heller ikke om ham kan man sige, at han passede til det stilige Fredensborg. Han optrådte mest i sømandssweater og kludesko, men han var imponerende af statur, høj og bred, med en mine som en kaptajn på sin kommandobro. Selv mente han at være Danmarks dygtigste farmaceut, hvad der ikke ville finde udelt tilslutning blandt kolleger, i virkeligheden var han meget lidt bevent, men han havde en sjældnen evne til at dupere folk, der ikke havde lært ham at kende på nærmere hold.

Han kunne optræde med en blanding af overlegenhed og velvilje overfor det vanskelige sommerpublikum, så navnlig ældre damer fik en ubegrænset tillid til ham. Mere end en gang har jeg oplevet, at en hovedstadsdame efter en kritisk mønstring af interiøret spurgte, om dette var et rigtigt apotek; så kunne apotekeren stå nogle øjeblikke, som om dette måtte tage tid inden et sådant spørgsmål kunne nå ind til hans bevidsthed, men så faldt hans næve også med kraft i skranken:

»Frue, De kan være overbevist om, at dette er et apotek, og det et førsteklases apotek, det er nemlig mig der er chefen her«. Og så kunne det ske, at vedkommende dame skrev fra København efter kininipiller, for i

København kunne de alligevel ikke lave dem så gode som på Fredensborg Apotek.

Det var et helt nyt og i sommersæsonen et meget blandet publikum, jeg her blev stillet over for. Når hoffet var her, fik vi besøg af tyskere og grækere, mest dog af russere, lige fra kosakker til chefen for det hemmelige russiske politi i Paris, fyrst et eller andet, der forresten, efter hvad bladene senere berettede, endte med at blive forvist til Sibirien.

Udover de to-tre efterårsmåneder hoffet var her besværedes vi ikke af ud-lændinge, men fra skoven blev grøn havde vi sommergæsterne.

En søndag formiddag svajer en dame af slagsen ind i apoteket. Hun skal have lemonasier til middagsmaden; skønt vi fører beuf a la mode, henkogte ryper og andre delikatesser, må jeg beklage, ikke at kunne tjene hende med lemonasier, hvorpå hun stolt og majestætisk sejlede bort: »Gud, jeg troede, det var et bedre publikum der kom her.«

En anden gang fik vi besøg af en ældre norsk dame, der spurgte om, man kunne få borsyrevatten her, hun takkede for oplysningen og mødte næste dag for at spørge, om det var nødvendigt at have en flaske med, tredje dag ønskede hun at vide, hvor store portioner man skulle købe, fjerde dag købte hun for 5 øre tør borsyre, og det sidste hun ønskede at vide var, hvor meget vand det skulle opløses i.

Apotekets omsætning var ikke imponerende; nåede receptursalget en hverdag op på 15 kroner var det fint. Når der så skulle svares en årlig afgift til enken på 3.600 plus 300 kroner i leje af lokalerne, og der var fire børn, måtte der gøres noget særligt for at sætte håndkøbssalget op. Vi førte diverse konserver, konfektur, cigarer og cigaretter og små keramikkrugger som erindring fra Fredensborg. Det lykkedes tilsidst at få omsætningen op på lidt over 14.000 kroner.

En stor dag var det, når der kom ordre på et oksehoved af »Den gamle Apotekersnaps«, en bitter apoteket havde opskriften på, og som blev af-tappet og forhandlet af vinfirmaet F. W. Hey i Odense; så kom for en gangs skyld den store presse i brug, og om aftenen stod det gerne på romtoddy i kontoret.

En gang lavede han en fin forretning, der gav stof til megen diskussion mellem byens borgere. En gammel dame, der boede i København, ejede en villa i Lunden ved Jernbanegade; den havde i nogen tid været averteret til salg, men medens godfolk endnu talte på knapperne - i Fredensborg forhastede man sig ikke - var Lausen en dag taget til København og kom hjem og meddelte, at nu var villaen hans og købt for en eventyrlig billig pris.

Hvordan det var gået til, var der ingen der kunne forstå, men han havde en fantastisk evne til at kunne besnakke folk; han har senere betroet mig, at han måtte låne pengene af den gamle dame til at betale hendes sagfører med.

Efter at have pudset facaden op, solgte han villaen med adskillige tusind kroners fortjeneste.

*

Apoteker Lausen var en ejendommelig blanding af brutalitet og sentimentalitet. Han var en ensom mand, som hverken kunne give eller modtage virkelig fortrolighed, der var noget koldt spejdende i hans blik, som han altid lå på lur efter at opdage en sammensværgelse imod sig. Jeg mindes ikke at have hørt ham le, og når han en sjælden gang smilede, sås det nærmest som en muskelbevægelse, der i grunden ikke kom ham ved.

Han regnede sig selv for en solid samfundsstøtte og holdt stærkt på religionen, ikke fordi han var særlig personlig engageret, men den skulle sgu til, for at sætte tingene på plads og holde samfundet sammen; derimod havde han en fast overbevisning om, at han selv i høj grad nød Vorherres bevågenhed, og hvis nogen trådte ham på tæerne, udsatte de sig for at få de højeste magters eftertrykkelige misbilligelse at føle.

Som pengeløs ung medhjælper havde han vundet så meget i lotteriet, at han kunne klare sin kandidateksamen, og nu gik han og ventede på en ny påskønnelse fra Vorherre. Når lotteriets sjette trækning begyndte, kom han gerne over til mig om aftenen i kontoret, for at drøfte med mig, hvordan han bedst skulle anvende den hovedgevinst, han så sikkert ventede.

Selvfølgelig skulle jeg have en pæn sum til læsetiden i København, men så måtte jeg også være ham behjælpelig med at finde en fattig ung mand,

begavet og dydig skulle han være, som han kunne hjælpe til at blive præst. Det var kun en rimelig opmærksomhed mod Vorherre. Og så ville der endda blive en god slump tilbage til ham selv.

Så kunne han tænke sig at købe en lille ejendom på landet og komme ind i sognerådet, selvfølgelig ville han snart blive dets formand, og så skulle man se et sogn, et mønstersogn for det ganske land.

Det kom desværre ikke til at gå som han havde fablet om. Da han døde i 1909 som apoteker i Vils, efterlod han sit bo i den sørgeligste forfatning.

Den dame, der ejede apoteket, boede i København, men tilbragte nogle sommermåneder i en lille lejlighed, hun havde forbeholdt sig ovenover apotekslokalerne, hun havde sin egen indgang i gavlen og holdt sig omhyggeligt på sine egne enemærker; kun en gang havde hun optrådt i apoteket, det var før den permanente krigstilstand indtrådte, senere vovede hun sig ikke ind på apotekets område uden betryggende ledsagelse, og hun undgik så vidt muligt at passere forbi huset, før hun havde forvisset sig om, at apotekeren opholdt sig indendørs.

De talte aldrig sammen, alt imellem dem foregik skriftligt. Hendes sedler havde til overskrift: Min bestyrer, og var underskrevet Fru Litha ... (et meget almindeligt sen-navn), født ... (et meget fornemt navn). Han skrev med små bogstaver fru Bolette ... og med store bogstaver Vilh. Lausen, apoteker.

En gang medens jeg var der afløstes den kolde krigs noteudvekslinger af en mere dramatisk episode. Hovedindgangen var midt på facaden, og fra den var der adgang til officinet og til privatlejligheden, fra entreen var der også en trappe til lejligheden ovenpå. Denne trappe havde fruens pige hurtigt opdaget var den nærmeste vej til mælkemanden, men da Lausen havde konstateret det, låsede han entredøren og forbød al trafik ad den vej. Det skete om formiddagen, om eftermiddagen arriverede birkefuldmægtigen med byens to betjente og oplæste et forbud fra birkefogten mod at holde døren låset. Næste morgen tog Lausen til København, og dagen efter kom stiftsfysikus og visitator for at inspicere apoteket.

I visitatsprotokollen kom til at stå, at apoteket som sædvanlig var i udmærket

stand, men generedes af en pige, der løb ud og ind med mælkespande og købmandsvarer, denne trafik måtte forbydes.

Lausen havde sejret, døren blev låset.

Kort efter faldt fruens lille pige og brækkede benet. Atter en triumf for apotekeren: »Der kan De se, lille Nielsen, hvordan det går dem, der sætter sig op imod mig. Vorherre er ikke til at spøge med.«

*

Gruppebillede fra birkedommer Frits Moltkes afsked i 1903

(Fredensborg Arkiverne)

Fredensborg havde et rigtigt tinghus med dertil hørende arrester, som næsten altid stod tomme, befolkningen var fredelig og lovlydig, og den meget gamle og meget fornemme birkedommer var en vennesæl mand, der holdt af fred og fordragelighed og kun viste sig for folket ved de store kongemodtagelser i fuld galla og med kammerherrenøglen på det dertil bestemte sted.

Under de store fyrstebesøg var der stationeret en opdager, der stillede på stationen, når togene kom, for at se, om der var mistænkelige personer med, ellers rådede birkedommeren over to lokale betjente til opretholdelse af ro og orden i birket, og de blev ikke overanstrengte. Den ene fik tiden til at gå så fredeligt med at passe folks bier, den anden havde sit at passe, men da han en sen aften havde været for nærgående mod apotekets

pige i den mørke skov, blev han kendt uværdig til at optræde som lovens håndhæver.

Da Lausen havde hørt rygter om, at han ville hævne sig på os på apoteket for anmeldelsen, anskaffede han sig en revolver og holdt sig inde, når det blev mørkt, og rådede mig til at være meget forsigtig med at færdes ude om aftenen. Man kunne nok komme ud for dramatiske oplevelser i det idylliske Fredensborg.

Maleren Fridolin Johansen ved staffeliet (Det Kongelige Bibliotek)

Der var nu Fridolin Johansen »Den gale Maler«, hvis hele tilværelse var fyldt af dramatik og endte som en tragedie, den store tragedie i dansk malerkunst er hans skæbne bleven kaldt.

Han var elev af Zahrtmann, og der blev stillet store forventninger til ham, men han blev hurtigt afsporet, forfalden til morfin og spiritus; nu boede han sammen med en dame i et idyllisk hus ved vejen til Nødebo, hvor der til ud på de små timer var larm og lystighed. Det gik aldrig stiltfærdigt til, hvor Fridolin var med. Da han i sine gode dage malede i

Dyrehaven, startede han op på formiddagen med et revolverskud: »Nu begynder Fridolin«. Han var en bohêmenatur og uden hæmninger.

Det var ham, der pantsatte Zahrtmanns spadserepels og ærbødigt overrakte ham lånesedlen; han skal også være optrådt som blind mand i et konditori og ragede flødeskumskagerne ned på gulvet. Endnu stod der et brus af fest om ham, når han viste sig i apoteket.

Jeg husker en dag han kom stormende ind og straks faldt over en bonde-mand, der stille sad og ventede på sin medicin, trykkede ham i hånden, som det var en god bekendt og spurgte deltagende til hele familien; det var datteren, der skulle have medicin, hendes mave ville ikke fungere: »Klyster med dampsprøjten, kære ven, absolut probat.«

Når morfinhungeren kom over ham, var han meget langt nede, det kunne hænde han tog en indsprøjtning foran skranken, eller måtte ud for at give donnaen, der ventede i en vogn ude på gaden, et stik.

En dag kom den halvandenbenede skomager fra Nødebo med den sædvanlige recept på 80 gram 5% morfinopløsning; medens vi ordnede recepten, skulle han hente de månedlige 24 flasker akvavit på stationen. Der viste sig ingen skomager, men midt om natten kom maleren farende i vildt oprør. Han havde hverken fået akvavit eller morfin, og skomageren var væk. Det var en meget spagfærdig skomager, der arriverede næste formiddag, og endnu mere ulykkelig blev han, da han fik at vide, at maleren selv havde hentet sin flaske. Næsten grædefærdig betroede han mig, at han havde tilbragt natten i arresten.

Undervejs til stationen måtte han passere »Knaphullet«, og ligesom Jeppe havde han svært ved at modstå fristelsen. Han skulle lige have en lille sopken, men det blev så mange, at han kørte hen til Olaf Poulsen og inviterede ham til en køretur på trillebøren; da det generøse tilbud ikke blev modtaget, måtte han på anden måde have luft for sit høje humør, han anbragte sig selv på trillebøren på gaden og gav sig til at synge mindre pæne sange, indtil politiet skaffede ham og hans køretøj natteherberg i arresten. Nu stod han her og græd af fortrydelse og udsigten til det, der ventede ham. Først skældud af maleren, og så klø af mutter. Det sidste var det værste, for ligesom Nille var hun ferm til at bruge krabasken. Bare vi dog havde noget, der kunne formilde hende lidt. Det var ikke til at undgå at få medlidenhed med den sølle synder; forsynet med en lille flaske parfume humpede han sin skæbne i møde.

En dag, just da æbletræerne blomstrede, kom en herre ind på apoteket og præsenterede sig som doktor M. Han havde tænkt at slå sig ned i Fredensborg i nogen tid. Han ville gerne have lov til at gå ud i haven og beundre de blomstrende træer, apotekeren fulgte med ham og var meget imponeret af hans intelligens og viden. Han var en virkelig fin mand. Næste dag fik vi igen hans besøg. Han ønskede at orientere sig om forholdene i byen, han ville også gerne vide, hvordan man skulle bære sig ad med at købe en teske.

Han besøgte os daglig og blev mere og mere mærkelig. Han havde fået den ide at praktisere i sommermånederne som specialist i musikpatologi. I en tid, hvor hvert daglejerhjem havde klaver, var her et uopdyrket område, og det var netop hans speciale. Han havde i »Frem« skrevet en artikel om musikkens indvirkning på nerverne.

Så kom han en dag og meddelte, at nu blev det alvor, han havde aflagt visit hos begge byens læger, og de havde været meget venlige og forstående, nu skulle han til Hillerød for at melde det til distriktslægen. Da jeg var kommen til at sige, at jeg med interesse havde læst hans artikel i »Frem«, bad han om at låne den til at læse i toget.

Næste dag leverede han den tilbage, det havde glædet ham at læse den, skønt han kunne det hele udenad, men når han ville låne bladet, var det egentlig fordi han troede, det var en ny artikel, som han i tankerne havde arbejdet med. Nu måtte han se at få den færdig, og når han så skrev til bladet, at det var et udmærket organ, og han skulle anbefale det til venner og bekendte, ville den nok blive optaget. Udbyttet af turen var blevet ret negativt, distriktslægen var ikke hjemme, han traf kun en pige, der var meget venlig og gav ham alle de oplysninger hun kunne.

De følgende dage så vi ikke noget til ham, han havde vel travlt med sin nye artikel, og inden han fik begyndt på sin praksis, indtraf den dramatiske afslutning på hans Fredensborg-ophold. Da han igen viste sig, var han helt ude af balance, han måtte have noget nerveberoligende, vi blev enige om Valeriana med bromnatrium, men jeg var næppe begyndt at tarere en flaske, førend han for frem og tilbage og holdt sig for ørerne: »Vær dog stille, stille, mit øre er meget finere end andres, det tåler ikke noget uharmonisk, se glad ud og sig noget om blomster og fugle og blå himmel«. Endelig faldt han lidt til ro, han skulle have vat i ørene, rigtigt fruentimmervat, men inden han fik det proppet ind, blev han klar over, at det heller ikke var det han skulle have, han måtte have hovedet i en balje vand; jeg viste ham ud i laboratoriet, hvor Marie Per Kris stod og skyllede flasker, absolut ikke støjfrit. Hvem af dem der blev mest chokeret, ved jeg ikke, men han havnede da i kontoret med en balje med vand, han overpjaskede sig med, jakke og vest havde han smidt, nu og da stak han hovedet ud af døren idet han råbte: »Hold modet oppe, hold modet oppe«. Jeg havde fået apotekeren kaldt til, og da telefonen gav sig til at kime, gik han helt amok, så vi måtte have fat i en læge, der kørte bort med ham i en drosche.

Nogle måneder senere dukkede han op igen og beklagede, at han havde opført sig noget ejendommeligt sidst han var her, men nu var han bleven klar over, at det var et typisk tilfælde af nikotinforgiftning. Han havde allerede

mærket det, da han sad og nød en stille cigaret i slotshaven, men ikke været klar over, hvad det var.

Han var virkelig læge, endda teaterlæge, men havde kun en gang været i funktion, da han lagde forbindelse om en forstuvet tommelfinger på en teatergæst. Han skal have været en meget charmerende og velbegavet student, senere gik han i stå, og hans økonomiske forhold gjorde det muligt for ham at føre en dolce far niente tilværelse og dyrke sine interesser for musik og blomster. Han skrev små artikler i bladene om blomster, deres historie og sagn og legender, der knyttede sig til dem, og han udgav flere kompositioner til digte af Jenny Blicher-Clausen.

*

Kleinsang var apotekets Maler. Han var en lille spinkel skikkelse med blå barneøjne, silkefint hvidt hår og skæg og små følsomme hænder. Der var en atmosfære om ham, som han færdedes i sin egen romantiske verden.

Maleri af F.C. Kleinsang (Fredensborg Arkiverne)

Han var en fin håndværker, men han var først og fremmest kunstner; bedst som han stod i et arbejde fik han en ide, og så kunne man se, hvornår arbejdet blev færdigt. Hvordan han tjente til at eksistere, forstår jeg ikke, han fik sjældent et billede færdigt, og fik han det solgt, kunne det højst give ham en tikroneseddel

Han boede i et forhenværende svinehus i høkerens baggård, hele lejligheden bestod af et rum med et bord, en stol, en puf og en boghylde, og det flød overalt med malergrejer, tøj, madvarer og bøger fra guldalderetiden.

Han levede nærmest som eneboer, den eneste han kom på nærmere hold, var Olaf Poulsen; hos ham var han altid velkommen. Jeg ejer et lille billede, som Olaf Poulsen i virkeligheden har malet, et parti omkring Bagerdammen set fra hans villa, som Kleinsang havde lovet at male til mig; da Olaf Poulsen havde set ham stille staffeliet op og tegne omridsene, bad han om at måtte gøre billedet færdigt. Desværre fik jeg ham ikke til at signere det.

To gange om året tog Kleinsang til København, den ene gang til Forårsudstilling på Charlottenborg, den anden inviteret af Olaf Poulsen til en aften i Det Kongelige Teater. Kleinsang havde noget af den hellige flamme i sig.

Vel er du ingen Correggio,
men dog en kunstner med ære.
Selv i de jævne hverdagsår
kan sten til templet man bære

Således begyndte et digt Olaf havde skrevet til ham. Det gemte han som en helligdom. Der var noget fint over hans fremtræden, en mindelse om gammel kultur, men om fortiden var han tavs, ingen vidste hvorfra han stammede.

En sommer havde en oberstfamilie for nogle uger lejet lejligheden over apoteket, og en dag kom Kleinsang meget bevæget ind i apoteket og spurgte om oberstens navn, jo det var rigtigt nok; oberstinden var hans søster; han havde mødt hende på gaden et par gange, men hun havde ikke set ham eller ikke villet se ham. Besøge hende ville han ikke, men han bad mig aflevere en pakke til hende og sige, det var et billede, som måske kunne have interesse for hende, men jeg måtte absolut ikke nævne hans navn. Det lykkedes med noget besvær at få oberstinden til at tage imod billedet, næste dag fik jeg det tilbage igen med beklagelse af, at hun havde været noget nervøs i går, hun havde haft en steg over ilden, billedet var hun aldeles uforstående overfor, det havde ingen interesse, mandens navn måtte jeg ikke opgive, jeg kunne kun meddele, at han var maler og selv havde malet

billedet. Det hele måtte være en misforståelse, forsikrede hun, hun kendte kun malere, der udstillede på Charlottenborg, hvad han jo ikke gjorde.

Det lykkedes ham ikke at komme i forbindelse med oberstinden, skønt han begyndte på et større epos om livet, der var et eventyr, og skæbnen, der førte menneskenes børn ad sælsomme veje, det var forsynet med yndige små tegninger fra deres barndom og meget rørende; han troede så sikkert, at det ville blødgøre hendes hjerte, men inden han nåede at få det færdigt var oberstens rejst.

*

Manden, der holdt apoteket forsynet med brænde, var den gamle kulsvier fra Nødebo, min gode ven Johan Larsen, et af de mennesker det er festligt at møde, rank og væver, sydlandsk livlig og altid i højt humør, en mand med idealer og som aldrig gik på akkord. Første gang jeg rigtig lærte Johan Larsen

Kulsvieren Johan Larsen

at kende, var en klar vinterdag med nyfalden sne; jeg var ude at gå tur, Johan var på vej til Fredensborg, vi mødtes på en markvej og kom i snak; han fortalte mig, at hans ærinde var at hente mælk til sin kat; da jeg syntes det var et mærkeligt arrangement, slog han kongeligt ud med hånden. Selvfølgelig kunne han få al den mælk, han ville i Sørup, men der kunne han ikke få lov at betale den, og han var ikke den mand, der tog mod almisser. Sådan var Johan Larsen, ludfattig, men stolt som en grande af Spanien.

Han boede i et hus ved Grib Skov, stuen var meget spartansk; det man lagde mest mærke til var væggenes bombastiske farvetryk fra Treårskrigen og to ankre med øl og brændevin,

hvoraf han gavmildt tappede til enhver, der trådte over hans dørtrin.

Han begyndte dagen med en sopken og et glas øl, te lavede han af tørrede tjørneblade, crataegus, han kendte planternes latinske navne, fisk fangede han i søen og stegte i rapsolie, det gav dem en særlig pikant smag, og det der blev tilbage på panden var den bedste hårolie han kendte.

Hans forældre havde haft et hus i Sørup by lige ud til søen. Det var den gang konerne i Sørup vaskede for de københavnske herskaber. Året rundt stod de

barbenede ude i søen og skyllede og bankede tøjet. Mange gange havde Johan kørt til København med vasketøj, både Brandes og general Bahnson havde han haft til kunder, og han lagde ikke skjul på, at det var generalen han satte højest, Johan var nemlig patriot. »Gud, Konge og Fædreland« var hans valgsprog. General Bahnson havde en gang klappet ham på skulderen og sagt: »Havde Danmark mange mænd som De, var vi vel hjulpne.« Det var som et ridderslag. Han forærede mig en sang, han havde fået trykt.

Hvad skal vi med slet rødt flag?
Mod det vil vi slå et slag,
det gør vi til retfærdssag.
Dannebroke vil vi ha'.

En valgdag med meget dårligt vejr blev han på vej til Fredensborg indhentet af en vogn med venstrebønder fra Græsted, kusen holdt an og spurgte, om han ville age med. »Højre eller Venstre« var der en der spurgte. »Gud, Konge og Fædreland«, svarede Johan og løftede hatten. Så var der ingen plads til ham i vognen.

Det var hans stolthed, at han som ægte kulsvier nedstammede fra franske riddere, der hellere end at bøje sig for kongen ville forlade landet; da de kom til Danmark, var de klædt i rødt og hvidt, og blev derfor hilst særligt velkommen af Biskop Absalon.

En aften i toget hjem fra København havde en medrejsende ytret noget om, at det kunne have været rart med en lille hjertestyrkning, det vidste Johan råd for, han havde en flaske cognac i lommen og bød gæstfrit rundt: »Man skulle tro De var franskmand,« sagde en af passagererne og han var tilmed kelner og havde været i Paris. »For som De drikker af en flaske, kan kun en franskmand gøre.«

Det var et stolt øjeblik i Kulsvierens liv.

Da hans trofaste hest var gået til af alderdom, blev der i al stilhed samlet 300 kroner ind til en afløser, men ingen jordisk magt kunne få ham til at tage imod pengene, heller ikke aldersrente ville han tage imod. Han havde klaret sig selv gennem tilværelsen, og det ville han blive ved med.

På en pilgrimsvandring til Knud den Helliges kiste i Odense var han ud på

natten nået til Slagelse og kunne nok trænge til et lille hvil. I en port fandt han en vogn med nyslået græs, men han forlod ikke stedet, før ejeren viste sig, så han kunne vise ham en erkendtlighed.

Da jeg sidste gang besøgte ham, var han bleven gammel og aflægs; der var rigeligt med spindelvæv i stuen, brændevinsankeret var borte, men han kunne endnu skænke en sopken i det eneste glas han ejede.

Hans gode humør var slået ned, hans tillid til kongen havde fået et knæk. Hvor kunne han dog afstå Island, en del af Danmarks gamle rige; men det var alt sammen andelsmejeriernes skyld. Lige fra de blev oprettet var det gået tilbage med alle gode gamle dyder i landet.

Mads Nielsen 1905

Artiklen er skrevet af apotekeren Mads Nielsen (1879-1958) som fra 1899 til 1903 arbejdede som medhjælper i Fredensborg Apotek. Han sluttede af som apoteker i Kolding, hvor han drev apoteket i årene 1943-53. På trods af en travl hverdag var han også forfatter og skrev en række digtsamlinger - hans mest kendte digt er En lærke letted, og tusind fulgte, der blev skrevet i anledning af Befrielsen i 1945. Digtet, som blev en meget populær sang, er meget selvfølgelig optaget i Højskolesangbogen.

Billederne s. 10 og 31 er venligst udlånt af Lise Gro Hansen, Randers, som også har gjort opmærksom på artiklen, som stammer fra bogen Den gamle apoteker fortæller (1956).

Bestyrelsen for Fredensborg - Humlebæk Lokalhistoriske Forening

Formand:

Peter Heiberg, Nørredamsvej 3, 3480 Fredensborg
Tlf. 50 62 19 47 mail: fmd.fredhumlelokalhist@gmail.com

Næstformand:

Bent Skov Larsen, Bogårdsvej 309, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 11 47 - mail: bent.sl@mail.tele.dk

Kasserer:

Poul Christensen, Sørupvej 60, 3480 Fredensborg
Tlf.: 51 37 42 47 - mail: fredhumlelokalhist@gmail.com

Sekretær:

Erik Vestergaard Thomsen, Violvej 28, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 04 09 - mail: evt@privat.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Annette Engelstoff, Vænget 9, 3050 Humlebæk
Tlf.: 40 74 35 12 - mail: annette.engelstoff@gmail.com
Heidi Ølgaard, Gammel Torpenvej 15, 3050 Humlebæk
Tlf. 49 19 23 46 – mail: heidi.olgaard@gmail.com
Karen Lisbeth Poulsen, Langerødvej 33, 3480 Fredensborg
Tlf.: 49 19 42 29 - mail: karenlisbethpoulsen@gmail.com

Suppleanter:

Else Mariager, Slotsvænget 15, 3480 Fredensborg
Tlf.: 50 70 90 47 - mail: else@bitco.dk
Jeppe Tom-Petersen, Gl. Strandvej 6, 3050 Humlebæk
Tlf. 20 72 61 30 - mail: jeppe.tom-petersen@mail.dk